

Сияев Т.М., Байматов Н.Б.

ФИЗИКА ПРЕДМЕТИНИН МУГАЛИМДЕРИНИН ПРОФЕССИОНАЛДЫК МҮНӨЗДӨМӨЛӨРҮН АНЫКТОО

Сияев Т.М., Байматов Н.Б.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ХАРАКТЕРИСТИК УЧИТЕЛЕЙ ПРЕДМЕТА ФИЗИКА

УДК: 37.0

Азыркы мезгилде физика предметин мугалимдерине жаңы талаптар коюлууда. Мектеп мугалимдеринин профессионалдык мүнөздөмөлөрүн жогорулатуу максатында Нарын мамлекеттик университетинин мугалимдердин кесибин өркүндөтүү Борборунда атайын тренинг жүргүзүлдү. Тренинг мугалимдердин мотивдери боюнча атайын алты сааттык курсту камтыды.

Тренинг мотив, мотивдин түрлөрү боюнча жалпы теориялык маалыматтар берилди. Мотив латындан которгондо «кыймылдатуу» деген түшүнүктү берет. Мотив ар адамдын тигил же булл ишмердүүлүктү аткаруу үчүн болгон «ички себеп», «булак» болуп саналат. Адатта мотивди эки чоң топко бөлүшөт: а)ички мотив; б) тышкы мотив. Мындан сырткары мотивди төмөнкү түрлөргө ажыратышат:

1. Социалдык жана таанып билүү мотивдери;
2. Аракетке келтирүү жана мани түзүү мотивдери;
3. Байкалган жана байкалбаган мотивдер;
4. Реалдуу жана реалдуу эмес мотивдер.

Мектеп мугалимдеринин мотивдеринин багыттуулугу жана мазмуну боюнча төмөнкү бөлүктөргө бөлүнөт:

- Баалуулук багыттагы мотив;

- Таанып-билүү багыттагы мотив;
- Эстетикалык багыттагы мотив;
- Коммуникативдүүлүк багыттагы мотив;
- Статусту аныктоо багытындагы мотив;
- Улуттук, салт багытындагы мотив;
- Практика багытындагы мотив.

Тренинг жүрүшүндө ар бир мугалим өзүнүн педагогикалык ишмердүүлүгүндөгү мотивдерге ээ болуу тажрыйбасын ортого салышты. Өздүк рефлексиянын негизинде ички жана тышкы мотивдердин окшоштуктарын жана айырмасын аныкташты.

Тренингдин экинчи бөлүгүндө педагогикалык процессти жүргүзүүдө «ийгиликке жетүүнүн» жана «коркунучтун» мотивдеринин теориялык маселелери талкууланды. Эгерде кыймыл-аракет башталган эле, анын натыйжалуу болушуна карата ишеним пайда болсо, анда ал кыймылдын башаты ийгиликке жетүүшү мотиви менен коштолгон. Тескерсинче, аракет башталганда эле, анын жыйынтыгы боюнча күмөн ойлор, ишенбестиктер орун алса, анда ал аракеттер коркунучтун мотиви менен мүнөздөлөт. Ар бир мугалимдин мотив аныктоо боюнча жыйырма суроону камтыган тест сунушталды.

- 1 Сиз жумушту баштап жатканда, анын жыйынтыгына дайыма ишенесизби?
- 2 Сиз дайыма активдүүсүзбү?
- 3 Сиз демилгени дайыма өзүңүз көтөрөсүзбү?
- 4 Абдан жоопкерчиликтүү милдетти аткаруудан баш тартууга аракет жасайсызбы?
- 5 Дайыма четтен чыккан маселелерди чечесизби: абдан жеңилдетилген оңой тапшырмаларды, же болбосо абдан татаал, оор маселелерди
- 6 Кыйынчылыктар кездешсе, эреже катары аны чечкенге жолдорду издейсизби?
- 7 Жетишкендик менен жетишпегендик кайталанганда, өзүңүздүн жетишкендиктериңизди өзгөчө баалайсызбы?
- 8 Ишмердүүлүктүн жыйынтыгы - тышкы текшерүүдөн эмес, өздүк чечкиндүүлүктөн гана көз каранды
- 9 Убакыт тар болгон учурда, оор тапшырманы аткаруунун жыйынтыгы начар болот
- 10 Максатка жетүү үчүн дайыма өжөрлүктү көрсөтөсүзбү?
- 11 Ишмердүүлүктүн алыскы келечектеги иш планын түзө алам
- 12 Эгерде ишти тобокелге салсам, аны абдан ойлонгондон кийини гана баштайм
- 13 Эгерде текшерүү болбосо, анда максатка жетүүдө өжөрлүктү көрсөтпөйм
- 14 Алдыма, аткара албаган максатка караганда, орточо татаалдыктагы максатты тандайм
- 15 Тапшырманы аткара албай калганда, ал тапшырмага болгон кызыгуу төмөндөйт
- 16 Жетишкендик менен жетишпегендик кайталанса, анда өзүмдүн жетишпегендиктеримди карап чыгам
- 17 Максатты коюуда жакынкы мезгилди гана ойлоном
- 18 Убакыт тар болгон учурда, тапшырма оор болсо деле анын жыйынтыгы жакшы болот
- 19 Тапшырманы аткарууда, жетишпегендик болсо дагы, максаттан кайтпайм
- 20 Эгер тапшырманы өзүм тандасам жана аны аткара албасам, анда, ал тапшырмага болгон кызыгуум жогорулайт

Ар бир мугалим көрсөтүлгөн маселелер боюнча өзүнүн пикирин же «ооба», же болбосо «жок » деп көрсөтүшөт. Эгерде жалпы балл 14 дон 18 чейин болсо, анда мугалимдин мотиви ийгиликке багытталган болот, ал эми балл 1 ден 7 чейин болсо, анда мугалимдин мотиви өзүнө өзү ишенбегени менен мүнөздөлөт.

Тренингдин жыйынтыгында ички мотивди жогорулатуунун практикалык жолдору ар бир мугалимге материал катары таратылып берилди.
